

Sygnatura akt VI Ka 446/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **26 czerwca 2018 r.**

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Peteja-Żak

Protokolant Monika Dąbek

przy udziale Marcina Bąka Prokuratora Prokuratury Rejonowej w T.

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2018 r.

sprawy **T. G.** ur. (...) w P.

syna Z. i R.

oskarżonego z art. 209§1 kk w zw. z art. 209§1a kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 19 marca 2018 r. sygnatura akt VI K 65/18

na mocy art. 437 kpk i art. 438 kpk

uchyla wyrok w zaskarżonej części i sprawę o czyn zarzucany oskarżonemu w punkcie 2 aktu oskarżenia przekazuje Sądowi Rejonowemu w Tarnowskich Górach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt VI Ka 446/18

UZASADNIENIE WYROKU

z dnia 26 czerwca 2018r.

Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach wyrokiem z dnia 19 marca 2018r., w sprawie o sygn. VI K 65/18, uniewinnił oskarżonego T. G. od zarzucanego mu w punkcie 2 aktu oskarżenia czynu z art. 209 § 1 kk w zw. z art. 209 § 1a kk, polegającego na tym, że w okresie od 5 lipca 2017 roku do 19 października 2017 roku w P. uchylał się od wykonywania ciężącego z mocy ustawy oraz ugody obowiązku alimentacyjnego określonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 20 września 2012 roku, sygn. akt III RC 554/11, obowiązku łożenia na utrzymanie syna O. P. alimentów w wysokości 350 złotych miesięcznie, a łączna wartość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, a swoim działaniem naraził w/w pokrzywdzonego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Wyrok ten zaskarżył w tym zakresie na niekorzyść oskarżonego Prokurator, zarzucając mu obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 209 § 1 kk poprzez jego wadliwe niezastosowanie i uniewinnienie oskarżonego w sytuacji, gdy zarzucany oskarżonemu czyn wypełnia znamiona przestępstwa.

W oparciu o powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna na tyle, że w wyniku jej wywiedzenia wyrok w zaskarżonej części nie mógł się ostać. Koniecznym stało się zatem uchylene w tym zakresie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy o czyn zarzucany oskarżonemu w punkcie 2 aktu oskarżenia do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Na wstępie trzeba zatem podnieść, że oskarżonemu przedstawiono dwa zarzuty popełnienia czynu z art. 209 § 1 kk w zw. z art. 209 § 1a kk – odpowiednio w okresach od dnia 1 marca 2015r. do dnia 27 października 2015r., a następnie od dnia 5 lipca 2017r. do dnia 19 października 2017r. Zaskarżonym wyrokiem oskarżony został uznany za winnego czynu zarzucanego w punkcie 1, tj. tego, że w okresie od 1 marca 2015 roku do 27 października 2015 roku w P. uporczywie uchylał się od wykonywania ciężącego z mocy ustawy oraz wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 20 września 2012 roku, sygn. akt III RC 554/11, obowiązku łżenia na utrzymanie syna O. P. alimentów w wysokości 350 złotych miesięcznie, a swoim działaniem naraził w/w pokrzywdzonego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. popełnienia czynu wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 209 § 1 kk w zw. z art. 4 § 1 kk i za to Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach na mocy art. 209 § 1 kk w zw. z art. 4 § 1 kk wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności. W tej części wyrok nie został zaskarżony.

Sprawa niniejsza została zainicjowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w P., który pismem z dnia 19 października 2017r. zawiadomił organy ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa przez T. G., uznanego decyzją z dnia 21 lipca 2014r. za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. W związku z bezskutecznie prowadzoną względem niego egzekucją alimentów, matce małoletniego pokrzywdzonego przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego na rzecz osoby uprawnionej.

Oskarżony – jako ojciec dziecka – był zobowiązany do utrzymywania małoletniego O. P. na mocy ustawy, obowiązek ten nadto był skonkretyzowany wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 20 września 2012r., w sprawie o sygn. akt III RC 554/11, mocą którego był on zobowiązany do płacenia alimentów po 350 złotych miesięcznie do rąk matki dziecka, płatnych z góry do dnia 10-go każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 25 sierpnia 2011r. Dokonywane przez niego płatności na poczet alimentów były bardzo niesystematyczne, a kwoty wpłacane MOPR i komornikowi były rzędu kilkunastu bądź kilkudziesięciu złotych. Sąd Rejonowy ustalił, iż w okresie od 1 marca 2015 roku do 27 października 2015 roku (okres objęty pierwszym zarzutem) oskarżony wpłacił tytułem alimentów dwie kwoty po 50 złotych odpowiednio w dniach 31 sierpnia 2015r. i 30 września 2015r., nadto taką samą kwotę w dniu 27 października 2015r., nie dokonywał natomiast żadnych wpłat na rzecz komornika, a postępowanie egzekucyjne w jego sprawie było całkowicie bezskuteczne. Następnie w roku 2016 wpłaty, choć niewielkie, były jednak dokonywane dość systematycznie przez oskarżonego bądź jego partnerkę S. B. (1), nadto oskarżony przez pierwsze półrocze był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w P., stąd zapewne drugi z zarzutów obejmował już tylko okres od dnia 5 lipca 2017 roku (kiedy to został on pozbawiony statusu osoby bezrobotnej) do 19 października 2017 roku (kiedy to zawiadomiono o popełnieniu przestępstwa).

Tak dokonana analiza okresów względnej aktywności oskarżonego gdy idzie o realizację przez niego obowiązku łżenia na rzecz syna dowodzi, iż oskarżyciel przedstawiając zarzuty oskarżonemu i określając czas dokonania tychże czynów kierował się informacjami uzyskanymi od zawiadamiającego o przestępstwie (...) MOPR, komornika oraz PUP. W związku z tym czas niealimentacji objęty zarzutem drugim obejmował jedynie okres od dnia 5 lipca 2017r. do dnia 19 października 2017r.

W tym czasie zatem, jak słusznie zauważył Sąd orzekający, niewątpliwie obowiązywał już przepis art. 209 kk w brzmieniu po jego nowelizacji, dokonanej ustawą z dnia 23 marca 2017r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 952), która weszła w życie w dniu 31 maja 2017r. Zgodnie z § 1 tego przepisu karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku podlega ten kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego

zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, zaś grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 podlega sprawca czynu określonego w § 1 gdy naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (§ 1a).

Sąd Rejonowy w oparciu o zgromadzone dowody, zwłaszcza w postaci dokumentów, ustalił, iż oskarżony w zarzucanym mu ponad trzymiesięcznym okresie dokonał następujących wpłat na poczet alimentów: na konto (...) ogółem 171,30 złotych (odpowiednio – 2 sierpnia 2017r. - 51,30 złotych; 30 sierpnia 2017r. - 60 złotych; 27 września 2017r – 60 złotych), zaś na konto komornika – ogółem 200 złotych (odpowiednio – w tych samych dniach – 60 złotych i dwie wpłaty po 70 złotych). Podkreślając obecne brzmienie przepisu art. 209 § 1 kk uznał zatem, iż skoro ustawodawca uzależnia karalność danego czynu od faktu powstania zaległości alimentacyjnych w wysokości co najmniej 3 świadczeń okresowych to zaległość ta odnosi się do ram czasowych i okresu zarzucanego oskarżonemu czynu, nie zaś do zaległości alimentacyjnych powstałych przed tym okresem. W takich realiach sprawy zdaniem Sądu meriti oskarżony, dokonując wskazanych wyżej wpłat na poczet alimentów, nie zrealizował wszystkich znamion występku z art. 209 § 1 kk, powstała w tym okresie zaległość bowiem była niższa od równowartości co najmniej 3 świadczeń okresowych (tu: kwoty 1.050 złotych) i wynosiła 1.028,70 złotych.

Skarżący Prokurator w uzasadnieniu swojego środka odwoławczego wskazał, iż dla ustalenia przestępczości czynu zarzucanego oskarżonemu miarodajna jest łączna wysokość powstałych zaległości alimentacyjnych, co oznacza konieczność odniesienia się również do zaległości alimentacyjnych powstałych przed datą czynu. O ile można mieć wątpliwości w niniejszej sprawie co do tak przedstawionej argumentacji, wcześniejszy okres bowiem był już zapewne badany i analizowany pod kątem realizacji przez oskarżonego znamion przestępstwa z art. 209 § 1 kk na podstawie zebranych dowodów (w tym zwłaszcza informacji z PUP oraz faktu dokonywania przez S. B. (1) comiesięcznych wpłat), o tyle nie można zgodzić się co do tego, iż ustalenia Sądu I instancji nie mogły wykraczać poza okres objęty zarzutem. Jak podkreśla się w doktrynie oraz w orzecznictwie, w wypadku przestępstw trwałych (do których także należy zaliczyć przestępstwo niealimentacji) przestępstwo to jest dokonane, ale jeszcze nie zakończone, póki utrzymywany jest przez sprawcę stan bezprawny. Omawiane przestępstwo polega zatem na wywołaniu i utrzymywaniu określonego skutku przestępczego. Stan ten utrzymuje sprawca swoim zaniechaniem, choć usunąć go może przez wykonywanie ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego (A. Wąsek [w:] Kodeks karny..., red. A. Wąsek, R. Zawłocki, s. 1026; L. Gardocki, Prawo..., 2004, s. 473; O. Górniok [i in.], Kodeks..., s. 202). Także Sąd Najwyższy stwierdził, że występki z art. 186 dkk jest przestępstwem trwałym, którego istota polega na wytworzeniu przez zachowanie się sprawcy określonego przez normę bezprawnego stanu i utrzymywanie takiego stanu przez dłuższy czas (postanowienie SN z 18.07.1996 r., I Kzp 15/96, WPP 1997/1, s. 97–98). Dalsza niealimentacja po wyroku skazującym może stanowić zatem nowe przestępstwo (wyrok SN z dnia 14 III 1957r., III KRN 20/57, Nowe Prawo 1957, nr. 7-8, s. 199-201; postanowienie SN z dnia 18 VII 1996r., I KZP 15/96, Wokanda 1996, nr. 11, s. 22; wyrok SN z dnia 4 XII 1998r., III KKN 586/98, Prok. i Pr. 1999, nr 5, poz. 4; wyrok SN z dnia 19 X 2004r., IV KK 316/04, OSNwSK 2004/1/1841). W doktrynie podnosi się, że w przypadku kontynuacji przez sprawcę niealimentacji w okresie późniejszym niż oznaczony on został w akcie oskarżenia, data wyroku skazującego Sądu I instancji wyznacza wyraźnie cezurę czasową popełnienia tego przestępstwa przez sprawcę. W konsekwencji, jeżeli sprawca w okresie późniejszym będzie nadal uchylał się od alimentacji, nowe przestępstwo obejmie okres od daty wyroku Sądu I instancji (por. A. Wąsek: Komentarz, K.K. - Część szczególna, t. I, wyd. 2, Warszawa 2004, s. 1040-1041). Z kolei w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowany jest pogląd, że granice kolejnego przestępstwa niealimentacji powinny być dokładnie określone z uwzględnieniem treści poprzedniego wyroku skazującego (wyrok SN z dnia 6 V 2002r., V KK 10/02, Prok. i Pr. - wkł. 2002, nr 12, poz. 8).

W sytuacji zatem gdy czas popełnienia zarzucanego oskarżonemu przestępstwa niealimentacji określony jest „od ..... do .....”, to inne określenie przez Sąd orzekający – jak w niniejszej sprawie - końca tego okresu, wynikające z poczynionych ustaleń faktycznych, nie będzie wyjściem poza granice oskarżenia. Czas popełnienia przestępstwa niealimentacji określa czas dokonania ostatniego z czynów składających się na realizację jego znamion (tu: ostatniego z zaniechań), zaś dalsze, już po wyroku skazującym za przestępstwo z art. 209 kk, sprowadzenie przez sprawcę stanu, o jakim mowa w tym przepisie, będzie stanowić nowe przestępstwo. W niniejszej sprawie analiza już tylko na pierwszy

rzut oka zgromadzonych dokumentów dowodzi, iż oskarżony, po tym jak we wrześniu 2017r. dokonał sam bądź za pośrednictwem S. B. (2) dwóch wpłat, w kolejnym miesiącu takich wpłat już nie wykonał (kolejna wpłata w dniu 2 listopada 2017r. na konto komornika, brak natomiast informacji z MOPR o dalszym okresie).

W tej sytuacji koniecznym stało się zbadanie jak wyglądała realizacja przez oskarżonego ciążącego na nim obowiązku utrzymywania małoletniego pokrzywdzonego w dalszym okresie, jak wydaje się co najmniej do dnia przedstawienia mu zarzutów i złożenia przez niego wyjaśnień, o ile nie nawet do dnia rozprawy, kiedy to mógł się na niej stawić i złożyć ponownie wyjaśnienia. Z całą pewnością, zważywszy na charakter tego czynu, nie będzie wówczas wcale chodziło o nowy czyn, lecz o objęcie dalszego okresu działalności oskarżonego, stanowiącej bezprawny i wszak trwający przez dłuższy okres czasu taki stan. To rolą Sądu merytorycznego jest przecież prawidłowe oznaczenie w wyroku granic czasowych czynu przypisanego oskarżonemu.

Mając wszystkie powyższe okoliczności na uwadze, Sąd odwoławczy, nie przesądzając w niczym przyszłego rozstrzygnięcia sprawy, uchylił wyrok w zaskarżonej części i przekazał w tym zakresie sprawę oskarżonego do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznawaniu tej sprawy Sąd I instancji będzie obowiązany przeprowadzić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie, dokonując przesłuchania oskarżonego, o ile ten nie skorzysta z prawa do odnowy składania wyjaśnień oraz przedstawicielki ustawowej dziecka. W powiązaniu z analizą akt postępowania egzekucyjnego, ewentualnie tylko informacją komornika o stanie tego postępowania w dalszym okresie, tj. po dniu 19 października 2017r., a także informacją z MOPR w tym samym przedmiocie, tak zgromadzony materiał dowodowy Sąd podda następnie wszechstronnej i wnikliwej analizie oraz swobodnej ocenie zgodnie z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego, po czym wyciągnie prawidłowe wnioski końcowe, oczywiście z uwzględnieniem podniesionych powyżej uwag Sądu odwoławczego i wystrzegając się uchybień, które zadecydowały o uchyleniu wyroku w zaskarżonej części i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

Z tych wszystkich powodów Sąd Okręgowy orzekł jak w części dyspozytywnej swego wyroku.